

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора

СТЕПАНЕНКА Романа Леонідовича на дисертацію

аспіранта кафедри шкірних та венеричних хвороб з курсом ПО ВНМУ ім. М.І. Пирогова Аладван Амджед Машур Ахмад на тему: «Прогностична значущість антропометричних і соматотипологічних показників у хворих на кропив'янку», представлену до захисту у спеціалізовану вчену раду ДФ 05.600.132, що створена згідно до наказу ректора ЗВО Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова № 72 від 25 квітня 2025 р. на підставі рішення Вченої ради ВНМУ ім. М.І. Пирогова № 9 від 24 квітня 2025 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

1. Ступінь актуальності обраної теми.

Актуальність обраної теми дисертації насамперед визначає поширеність кропив'янки, яка, за даними різних авторів, коливається серед населення різних країн від 0,5 % до 5 %. Захворювання може виникнути у будь-якому віці, однак встановлено віковий пік найвищої захворюваності: у віці від 30 до 40 років. Актуальність кропив'янки також визначає і характер його клінічного перебігу – схильність до поширеного ураження шкіри з ангіонабряком та хронічного перебігу з частими загостреннями, нерідко – торпідними до лікування.

Разом з тим, не всі аспекти етіопатогенезу кропив'янки є вивченими. Так, залишаються не з'ясованими питання можливої залежності розвитку кропив'янки від особливостей антропометричних та соматотипологічних показників у чоловіків та жінок, а також ймовірного зв'язку параметрів цих показників зі ступенем тяжкості клінічного перебігу захворювання, що дало б можливість розширити наукові знання про етіопатогенетичні чинники кропив'янки, обґрунтувати й розробити прогностичні моделі можливості

виникнення й перебігу даного захворювання та проведення необхідних профілактичних та лікувальних заходів.

Тому, дисертація Аладван Амджед Машур Ахмад, яка присвячена вивченню ролі конституціонального аспекту у виникненні кропив'янки та розробці математичних моделей можливості виникнення таких утворень є актуальною і має важливе теоретичне та практичне значення для медицини.

2. Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертація виконана на високому науково-методичному рівні, що забезпечено ґрунтовним опрацюванням здобувачем сучасних джерел наукової літератури, чітко встановленою актуальною метою та адекватними поставленими меті обраними конкретними завданнями, вдалим обранням необхідних методів дослідження, достатнім фактологічним матеріалом отриманих результатів дослідження та ретельною їх обробкою, кваліфіковано виконаним узагальненням та глибоким аналізом результатів власних досліджень та їх належним стислим відображенням у висновках дисертації.

Наукові публікації здобувача за темою дисертації пройшли всі необхідні етапи експертних оцінок, відповідають сучасним вимогам щодо публікації наукових праць у фахових виданнях та опубліковані у фахових журналах України та у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій.

Отже, дисертаційна робота Аладван Амджед Машур Ахмад загалом виконана на високому науковому та методичному рівні, що відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

3. Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Наукова новизна отриманих результатів та сформульованих на їх базі висновків дисертаційної роботи не викликають сумніву.

Дисертантом уперше у хворих на гостру або хронічну кропив'янку легкого

та важкого перебігу українських чоловіків і жінок молодого віку встановлені особливості кореляцій між величиною дерматологічного індексу якості життя та клініко-анамнестичними й дерматологічними показниками та прояви статевих розбіжностей зв'язків.

Розширені уявлення стосовно особливостей клініко-анамнестичних і дерматологічних показників у хворих на гостру або хронічну кропив'янку легкого та важкого перебігу українських чоловіків і жінок. Виявлені пріоритетні фактори виникнення та особливостей перебігу даного захворювання.

Уперше встановлені відмінності більшості антропометричних і соматотипологічних показників між практично здоровими та хворими на гостру або хронічну кропив'янку легкого та важкого перебігу українськими чоловіками або жінками, а також менш чисельні розбіжності даних показників між хворими на кропив'янку пацієнтами. Встановлені більші значення ширини дистального епіфіза стегна, а також менші значення ширини дистального епіфіза гомілки у хворих на кропив'янку чоловіків і жінок порівняно з практично здоровими чоловіками та жінками, є проявом «субпатологічного» конституціонального типу.

Уперше встановлені виражені прояви статевого диморфізму антропометричних і соматотипологічних показників у хворих на гостру або хронічну кропив'янку легкого та важкого перебігу українських чоловіків і жінок.

Уперше розроблено та проведено аналіз достовірних високоінформативних дискримінантних моделей можливості виникнення та особливостей перебігу кропив'янки в залежності від особливостей конституціональних параметрів тіла українських чоловіків і жінок.

За матеріалами дисертації опубліковано 12 наукових праць (серед яких п'ять самостійних). Дев'ять статей опубліковано в наукових фахових журналах України (серед яких одна відноситься до міжнародної наукометричної бази Scopus і дві до бази Web of Science); 3 публікації у вигляді тез в матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій.

В опублікованих наукових працях дисертантом повністю викладені усі

отримані результати дисертаційного дослідження.

4. Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Результати дисертаційного дослідження отримано на кількісно достатньому матеріалі спостережень, на максимально однорідних вибірках груп обстежених пацієнтів з використанням загальноновизнаних та апробованих іншими дослідниками методів дослідження, необхідних для досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження. Отримані результати дисертаційної роботи піддано ретельній статистичній обробці з використанням ліцензованого програмного забезпечення, узагальнені та проаналізовані з використанням даних попередніх вітчизняних та закордонних досліджень. Основні положення та висновки дисертації відповідають отриманим результатам, є чіткими та обґрунтованими. Отримані результати й основні положення дисертації викладені й обговорені у відкритих наукових публікаціях та під час фахових науково-практичних конференцій.

Таким чином, наукова обґрунтованість отриманих результатів, основних положень та висновків, сформульованих у дисертації, не викликають сумніву.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Вважаю, що дисертантом повністю та на належному рівні вирішена поставлена мета дисертаційного дослідження та повністю виконані завдання, поставлені у дисертаційній роботі.

Здобувач показав високий рівень володіння методологією наукової діяльності – ґрунтовно провів інформаційно-патентний пошук та оволодів сучасними науковими відомостями за напрямком досліджень, що дозволило підтвердити актуальність обраної теми дисертації, чітко визначити її мету і завдання та обрати необхідні для її виконання методи дослідження. Дисертант продемонстрував володіння як застосованими клінічними методами

дослідження для верифікації діагнозу кропив'янки та оцінки клініко-анамнестичних показників у пацієнтів, так і антропометричними та соматотипологічними методами, використаними у процесі дослідження для встановлення особливостей будови тіла обстежених осіб. Досконало виконана обробка отриманих результатів дослідження довела глибоку обізнаність здобувача з методиками статистичного аналізу.

Аналіз та узагальнення результатів дослідження, формулювання висновків виконане дисертантом за консультативної допомоги наукового керівника.

6. Теоретичне і практичне значення отриманих результатів дослідження.

Отримані результати досліджень мають важливе теоретичне значення для медицини і вносять нові важливі відомості стосовно чинників, які можуть впливати на виникнення кропив'янки – доведена роль конституціонального фактору, як одного з чинників підвищеного ризику виникнення такого дерматозу.

На сьогоднішній час отримані результати досліджень впроваджені в навчальний процес профільних кафедр закладів вищої медичної освіти України: шкірних та венеричних хвороб з курсом післядипломної освіти Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова; дерматології та венерології Івано-Франківського національного медичного університету; дерматології та венерології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

Не викликає сумніву і важливе практичне значення результатів дисертаційного дослідження. Визначені характерні особливості конституціональних показників та створені на їх основі математичні моделі дозволяють виділити серед населення групи ризику щодо виникнення гострої та хронічної кропив'янки з різним перебігом, що може бути використано в практичній діяльності як лікарів дерматовенерологів, так і лікарів загальної

практики та сімейної медицини.

Важливе практичне значення отриманих дисертантом результатів підтверджується вже здійсненими їх упровадженнями в практичну діяльність лікарів консультативно-діагностичного відділу КНП Вінницького обласного клінічного шкірно-венерологічного центру Вінницької обласної ради та шкірно-венерологічного відділення військово-медичного клінічного центру Центрального регіону.

7. Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому.

Дисертаційна робота викладена українською мовою на 256 сторінках (з них 136 сторінок залікового машинописного тексту). Структура дисертації класична: анотація українською та англійською мовами, зміст, перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів; вступ, огляд літератури, розділ загальної методики й основних методів дослідження, три розділи власних досліджень, розділ аналізу й узагальнення результатів дослідження, висновки, список використаних джерел та додатки. Дисертація проілюстрована 67-ма рисунками та містить 43 таблиці.

В *Анотації* державною та англійською мовами стисло викладені основні результати дослідження, проведеного автором та вказані ключові слова, наведені списки публікацій, в яких відображені основні наукові результати дисертації (12 публікацій), наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації (3 публікації) та наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації (1 публікація).

У *Вступі* дисертантом розкрита актуальність теми дисертації, зазначені її мета та поставлені завдання, визначені об'єкт та предмет дослідження, вказані використані методи дослідження та зв'язок дисертації з науковими програмами, наведені відомості щодо особистого внеску у виконання роботи, апробації результатів дисертації та власних публікацій. Вступ містить 7 сторінок.

У трьох підрозділах «*Огляду літератури*» дисертант відобразив сучасні аспекти етіології, патогенезу кропив'янки, факторів ризику кропив'янки,

охарактеризував різні клінічні форми та перебіг кропив'янки і особливості їх поширеності в населення різного віку, різних країн або географічних зон мешкання та обґрунтував значення конституціональних факторів у виникненні кропив'янки. Аналітичні дослідження автора, представлені в даному розділі дисертації відображені в статті у фаховому науковому журналі України. Розділ викладений на 23 сторінках.

У *другому розділі* дисертант докладно описує загальну методологію та основні методи дослідження. У першому підрозділі описані загальна методика та суб'єкти дослідження, групи дослідження, надана клінічна характеристика чоловіків та жінок на різні форми кропив'янки, проінформовано про відповідність проведених досліджень біоетичним і морально-правовим вимогам, що засвідчено висновком комітету з питань біомедичної етики ВНМУ. У другому підрозділі зазначена загальноприйнята у дерматологічній практиці методика встановлення діагнозу кропив'янки та визначення ступеня тяжкості її перебігу, а також детально описані методи дерматологічного, антропометричного і соматотипологічного дослідження, застосовані під час виконання роботи, та статистичного аналізу результатів дослідження. Розділ проілюстрований 17-ма рисунками. Висновок комітету з питань біомедичної етики Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова засвідчує відповідність проведеного дослідження усім вітчизняним та міжнародним законам та нормам. Розділ викладений на 21 сторінці.

У трьох наступних розділах дисертації наведені результати власних досліджень дисертанта.

У *третьому розділі* дисертант описує результати встановлених особливостей клініко-анамнестичних і дерматологічних показників у хворих на гостру або хронічну кропив'янку легкого та тяжкого перебігу українських чоловіків і жінок та зв'язків даних показників із величиною дерматологічного індексу якості життя.

За результатами, викладеними в даному розділі та їх подальшим узагальненням та аналізом дисертант формулює перші 2 висновки дисертації.

Представлені результати опубліковані в 2-х статтях у фахових наукових виданнях України. Розділ викладений на 24 сторінках, ілюстрований 27 таблицями.

Четвертий розділ дисертації містить отримані результати стосовно особливостей антропометричних і соматотипологічних показників у чоловіків і жінок, хворих на гостру та хронічну кропив'янку легкого та важкого перебігу. Встановлені кореляції даних показників між групами хворих та здорових чоловіків або жінок та між групами хворих чоловіків або жінок з різними ступенями тяжкості перебігу захворювання. Описані прояви статевого диморфізму за конституціональними показниками між відповідними групами хворих чоловіків і жінок. Узагальнені результати даного розділу сформульовані у наступних 4-ох висновках дисертації та представлені в чотирьох статтях у фаховому науковому журналі України, одна з яких відноситься до міжнародної наукометричної бази Scopus і одна до бази Web of Science, та в трьох тезах міжнародної науково-практичної конференції. Розділ викладений на 46-ти сторінках та проілюстрований 50-ма рисунками і однією таблицею.

У *п'ятому розділі* дисертації представлені результати проведеного математичного моделювання можливості виникнення та особливостей перебігу різних форм кропив'янки в українських чоловіків і жінок у залежності від особливостей будови та розмірів їх тіла й в залежності від особливостей дерматологічних показників. Представлені результати моделювання мають особливо важливе практичне значення для скринінгового дослідження населення для визначення груп ризику щодо виникнення та особливостей перебігу різних форм кропив'янки в українських чоловіків і жінок. Результати досліджень, які представлені у даному розділі сформульовані в сьомому висновку дисертації та відображені в двох статтях у фахових наукових журналах України, одна з яких відноситься до міжнародної наукометричної бази Web of Science. Розділ ілюстрований на 8-ми таблицях та викладений на 12-ти сторінках.

У *шостому розділі* дисертантом проведено ґрунтовне узагальнення та аналіз отриманих результатів з аналітичним їх порівнянням з результатами,

отриманими у минулих дослідженнях вітчизняних і закордонних науковців, які працювали в схожому напрямку та посиланнями на відповідні джерела наукової літератури. Розділ аналізу й узагальнення результатів дослідження викладений на 34-х сторінках, де чітко описані встановлені відмінності за антропометричними та соматотипологічними показниками між здоровими та хворими на гостру або хронічну кропив'янку легкого та тяжкого перебігу.

Узагальнюючий висновок і сім *висновків* дисертації є обґрунтованими, логічними, відповідають завданням дослідження та повністю відповідають отриманим результатам. В узагальнюючому висновку сформульована науково-практична задача, яка була вирішена в дисертаційній роботі.

Список використаних джерел у дисертації складається з 285 публікацій, з яких 4 викладені кирилицею та 281 латиницею. Список оформлений згідно чинних вимог.

У трьох *додатках* представлені наукові праці, опубліковані дисертантом, відомості щодо апробації результатів дисертації на наукових форумах, 5 актів впроваджень результатів дисертаційної роботи в навчальний процес профільних кафедр та практичну роботу медичних закладів та 7 таблиць цифрового матеріалу результатів досліджень та їх статистичної обробки.

Вважаю, що представлена до захисту дисертаційна робота Аладван Амджед Машур Ахмад на тему: «Прогностична значущість антропометричних і соматотипологічних показників у хворих на кропив'янку» є повністю завершеною кваліфікаційною науковою працею.

8. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Отримані результати дисертації рекомендуються до використання під час виконання наукових досліджень, у навчальному процесі кафедр шкірних та венеричних хвороб, дерматології та венерології ЗВО України та під час післядипломного вдосконалення фахівців з дерматовенерології. Результати дисертаційного дослідження та розроблені математичні моделі можливості

виникнення кропив'янки в залежності від особливостей конституціональних параметрів тіла або дерматологічних показників рекомендуються до урахування та використання лікарями-дерматовенерологами, лікарями загальної практики та сімейної медицини для встановлення груп ризику виникнення даного захворювання.

9. Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

Принципових зауважень щодо змісту представленої дисертації та її оформлення не виникло. В якості зауважень, які не впливають на науковий рівень, теоретичне та практичне значення, основні положення та висновки дисертації можна зазначити наступні:

1. В тексті дисертації на сторінках: 118, 120, 123, 125, 145 було б доречним замінити термін «значимість» на «значущість».

2. Перший висновок дисертації є занадто об'ємним. Доцільно було б надати його в більш стислому вигляді».

3. У тексті дисертації на сторінці 157 ви пронумерували «РОЗДІЛ 6 АНАЛІЗ Й УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ», про що не вказали у змісті дисертації.

У плані дискусії хотілось би отримати відповіді дисертанта на декілька запитань:

1. Як би Ви коротко відповіли – вирішенню якої задачі чи проблеми присвячена ваша наукова робота?

2. Які методи статистичного аналізу Ви використовували у дослідженні? І чому саме ці методи?

10. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

Дисертація Аладван Амджед Машур Ахмад на тему: «Прогностична значущість антропометричних і соматотипологічних показників у хворих на кропив'янку» була перевірена антиплагіатною програмою

«StrikePlagiarism.com». Встановлено, що текст дисертації є оригінальним – рівень оригінальності становить 95,39 %. Ознак плагіату, самоплагіату, фабрикивання або фальсифікування даних не встановлено. Виявлені лише окремі співпадіння за термінологією та загальноновживаними фразами. Так само не виявлено наявності порушення академічної доброчесності й у наукових публікаціях дисертанта.

11. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація Аладван Амджед Машур Ахмад на тему: «Прогностична значущість антропометричних і соматотипологічних показників у хворих на кропив'янку» є повністю завершеною, самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, в якій викладені та науково обґрунтовані новітні результати проведених дисертантом досліджень, які розв'язали актуальну для медицини, зокрема для дерматовенерології, науково-практичну задачу встановлення особливостей антропо-соматотипологічних, дерматологічних показників у хворих на гостру або хронічну кропив'янку легкого та важкого перебігу українських чоловіків і жінок молодого віку, особливостей дерматологічних показників у хворих чоловіків і жінок та їх зв'язків з антропометричними й соматотипологічними показниками і побудови математичних моделей можливості виникнення кропив'янки у чоловіків і жінок в залежності від особливостей конституціональних параметрів їх тіла або дерматологічних показників.

За актуальністю, науково-методичним рівнем виконання, обсягом та достовірністю, теоретичною та практичною значимістю отриманих результатів для медицини, вагомістю опублікованих за матеріалами дисертації наукових праць та оформленням дисертація Аладван Амджед Машур Ахмад повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами,

внесеними згідно з Постановами КМ № 341 від 21 березня 2022 р., № 502 від 19 травня 2023 р. та № 507 від 3 травня 2024 р. і оформлена відповідно до наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а здобувач Аладван Амджед Машур Ахмад заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Офіційний опонент:

Професор ЗВО кафедри дерматології та венерології
з курсом косметології

Національного медичного університету

імені О.О. Богомольця

доктор медичних наук, професор

Роман СТЕПАНЕНКО